

- К-91 – середня довжина волоті 51 см, ширина 15см, маса зерна 72,5г, співвідношення маси зерна та волоті 34%.
- К-127 – середня довжина волоті 42см, ширина 14см, маса зерна 81г, співвідношення маси зерна та волоті 29%.
- Вр 645 – середня довжина волоті 45см, ширина 12 см, маса зерна 66г, співвідношення маси зерна та волоті 32%.
- Вр 644 – середня довжина волоті 41см, ширина 15 см, маса зерна 65г, співвідношення маси зерна та волоті 33%.
- 0003 – середня довжина волоті 41см, ширина 10 см, маса зерна 62г, співвідношення маси зерна та волоті 34%.

Виділені зразки є перспективними для селекції на підвищену врожайність, які демонструють високу продуктивність за несприятливих умов.

Таким чином, для досягнення максимального результату в селекції амаранту на продуктивність, важливо вибирати колекційні зразки, з високим рівнем продуктивності волоті, які відповідають конкретним умовам вирощування.

Список використаних джерел

1. Амарант : Селекція, генетика та перспективи вирощування : монографія / Т. І. Гопцій, М. Ф. Воронков, М. А. Бобро та ін. / Харківський НАУ ім. В. В. Докучаєва. – Харків : ХНАУ, 2018. – 362 с.
2. Науково методичні аспекти селекції сільськогосподарських культур у східній частині Лівобережного Лісостепу України: колективна монографія /Криворученко Р.В.,та інші.: за ред. д.с.-г., професора Т І.Гопцій. –Харків: Право,2024.-496с.
3. Спеціальна селекція і насінництво польових культур : навч. посіб. / за ред. В. В. Кириченка ; НААН. Харків: ІР ім. В. Я. Юр'єва, 2010. 462 с.

УДК632.937:633.854.78

Білик В. В., аспірант

Державний біотехнологічний університет

e-mail: vadimbilyk998@gmail.com

ПОЛЬОВА ОЦІНКА УРАЖЕННЯ ВОВЧКОМ ПОСІВІВ САМОЗАПИЛЕНИХ ЛІНІЙ СОНЯШНИКУ

Соняшник на сьогодні є однією з головних олійних культур України та четвертою за обсягами виробництва олії культурою у світі. Селекційний процес з даною культурою та технології її вирощування постійно розвивається та удосконалюються. Головною причиною такого постійного розвитку є саме сильна вірулентність захворювань, що уражують посіви соняшнику. Одним із головних таких захворювань є вовчок соняшниковий (*Orobanchecumana* Wallr.).

Вовчок соняшниковий (*Orobanchecumana* Wallr.) є паразитичним захворюванням, що у якості господаря використовує рослини соняшнику. Втім,

зокрема також відомі випадки коли за відсутності посівів соняшнику у якості рослини господаря він паразитує на рослинах полині (*Artemisiavulgaris* L.), кукурудзи (*Zeamays* L.) та навіть помідорах (*Solanumlycopersicum* L.) [1, 2, 3].

Триба *Orobanchaceae* включає у себе близько 14 родин (*Eremitilla*, *Gleadovia*, *Kopsiopsis*, *Boschniakia*, *Phacellanthus*, *Phelypaea*, *Xylanche*, *Cistanche*, *Conopholis*, *Epifagus*, *Leptamnium*, *Mannagettaea*, *Myzorrhiza* та *Orobanche*). Втім основну проблему для соняшника представляє родина *Orobanche*, яка у свою чергу налічує за різними джерелами від 150 до 200 різних видів. Вид *Orobanchescumana* Wallr., який має найбільше поширення у світі у свою чергу поділяється на вісім рас (А, В, С, D, Е, F, G та Н). Зустрічаються випадки появи нової раси І вовчка соняшникового, але на сьогоднішній день офіційно вона не встановлена.

Orobanchescumana Wallr. характеризується висотою стебла у межах 10–50 см, суцвіття формується у пазухах лусочок, що мають циліндричну форму. Коріння представлене гаусторіями, що присмоктуються до коріння рослини господаря. Плід у вовчка коробочка, що має у собі велику кількість дрібного насіння (до 100 тис. насінин), яке зберігається у ґрунті до 10 років (рис. 1) [4, 5].

Рисунок 1. Вовчок соняшниковий: А – суцвіття, В – гаусторії на корінні

Дослідження з вивчення польового ураження посівів самозапилених ліній соняшнику були проведені у 2024 році на дослідному полі кафедри генетики, селекції та насінництва ДБТУ. У якості матеріалу дослідження було використано 50 самозапилених ліній соняшнику з різним генетичним їх походженням. Посів дослідних ділянок був проведений 16 травня 2024 року. Схема посіву 70×25, попередник чорний пар, повторність чотирьох разова. Боротьбу з бур'янами проводили шляхом внесення ґрунтового гербіциду Дуал Голд (960 г/л S-метолахлор) та протягом вегетації за потреби проводили ручні прополювання.

За результатами польового оцінювання було встановлено самозапилені лінії соняшнику, які не уражувалися вовчком, а саме: СД-014В, СД-01В, СД-07В, СД-055В, СД-016В, СД0-17В, СД-032В, СД-010В, СД-051В, Сд-054В, СД-09В, СД-036В, СД-027В, СД-08В, СД-39В та інші. Таким чином, за результатами оцінювання їм був присвоєний найвищий бал стійкості до вовчка – 9 балів.

Низьким ступенем ураження вовчку характеризувалися самозапилені лінії

соняшнику: СД-047В, СД-057В, СД-059В, СД-018В, СД-048В, СД-06В, СД-030В та інші. У даних самозапилених лініях відсоток ураження рослин вовчком соняшниковим варіював у межах до 10 % від їх загальної кількості у повтореннях.

Середній бал стійкості за результатами нашого польового оцінювання був встановлений для самозапилених ліній: СД-0,38В, СД-049В, СД-042В та НА-26-ІМІ-РР у межах до 35 % відповідно до загальної кількості проаналізованих рослин.

Таким чином, проаналізована нами колекція самозапилених ліній соняшнику дозволила встановити попередні дані по стійкості досліджуваних генотипів до *Orobanchecumana* Wallr., що дозволяє їх залучати до процесу гібридизації при створенні нових комбінацій експериментальних гібридів соняшнику.

Список використаних джерел

1. Спеціальна селекція і насінництво польових культур : навч. посіб. / за ред. В. В. Кириченка ; НААН. Харків: ІР ім. В. Я. Юр'єва, 2010. 462 с.
2. Chuiko D. Plant growth regulator effects on sunflower parents and F₁ hybrids. *Žemės ūki mokslai*. 2021. Vol. 28, № 2. P. 34–44.
3. Maklik, E.; Kyrychenko, V.V.; Pacureanu, M.J. Race composition and phenology of sunflower broomrape (*Orobanchecumana* Wallr.) in Ukraine. In Proceedings of the 4th International Symposium on Broomrape in Sunflower, Bucharest, Romania, 2–4 July 2018; pp. 67–78.
4. Echevarría-Zomeño S. et al. Pre-haustorial resistance to broomrape (*Orobanchecumana*) in sunflower (*Helianthus annuus*): cytochemical studies. *Journal of Experimental Botany*. 2006. T. 57. №. 15. С. 4189-4200.
5. Вареник Б. Ф., Боровська І. Ю., Дарморис К. М. Стійкість до захворювань самозапилених ліній та гібридів соняшнику (*Helianthus annuus* L.) вітчизняної селекції. *Збірник наукових праць Селекційно-генетичного інституту-Національного центру насінництва та сортозвчення*. 2016. №. 28. С. 44-55.

УДК 635.65

Бобось І. М., канд. с.-г. наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: irinabobos@ukr.net

ТЕТРАГОНОЛОБУС ПУРПУРОВИЙ (*TETRAGONOLOBUS PURPUREUS* MOENCH.) – ПЕРСПЕКТИВНА БОБОВА КУЛЬТУРА В ОВОЧІВНИЦТВІ

Постановка проблеми. Війни та катастрофи на світовому рівні, зміна клімату та зростання населення є основними чинниками, які впливають на продовольчу безпеку [4]. Ці чинники впливають на недоїдання населення та залишаються серйозними проблемами, незважаючи на різні заходи, які